

La desamortització del trienni a Barcelona i el seu pla

Fonts documentals de l'estudi

L'estudi de la desamortització eclesiàstica efectuada durant el Trienni podria, en principi, ésser estudiada a través de diverses fonts documentals.

En primer lloc els expedients de venda dels béns desamortitzats que feia Hisenda, i que ara es troben a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Hem trobat tres lligalls d'aquests expedients tot i comprovar que en falten, això ha tret valor a la font que tot i així ens ha estat de gran utilitat.¹ Per a completar les dades d'aquesta font hem recorregut a d'altres.

Segons ordenava el reglament per a la venda de finques consignades al Crèdit Públic, juntament amb l'atorgament de l'escriptura, es prenia nota de la venda a la Comptadoria del Crèdit Públic

1. La font l'hem buidada amb un grup d'estudiants de la Universitat Central de Barcelona format per: A. Cilleruelo, R. Padilla, V. Girbau, P. Companyó, S. Pseudo, A. Fernández, V. Ortiz. Els lligalls contenen expedients de finques venudes a tota la província de Barcelona, però no els hem trobats tots. Els expedients, de manera desordenada, van enumerats fins al número 157, però només n'hem trobats 61. Amb els expedients trobats els estudiants han elaborat una aproximació a la desamortització del Trienni a tota la província. A.C.A. Hisenda, Monacals, lligalls 286, 287, 288.

de la província i al Registre d'Hipoteques. La primera d'aquestes fonts no l'hem trobada, però la segona va orientar-nos per localitzar les escriptures notariales de les vendes, que contenen moltes més dades de les finques venudes que els resums del Registre d'Hipoteques. Però per la brevetat del Trienni, hi va haver qui no va tenir temps d'obtenir l'escriptura notarial corresponent, i d'aquí resulta la limitació de la font, doncs moltes vendes no foren registrades enlloc.

Per a completar les fonts precedents encara hem pogut recórrer a una altra que consisteix en les escriptures de devolució de les finques venudes durant el Trienni, que es va efectuar arran de la Reial Ordre del 3 de setembre de 1835. A Barcelona les devolucions comencen el 14 de setembre. Aquestes escriptures es troben a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona en una carpeta titulada *Intendencia* del notari Juan José Rodríguez. Aquestes escriptures no són més que testimonis de la presa de possessió de la finca per l'antic propietari, finca que ja tenia la seva escriptura notarial corresponent i havia estat inscrita al Registre d'Hipoteques durant el Trienni. Les escriptures només indiquen el nom del propietari, la finca i la seva localització, i el nom de l'antiga comunitat propietària. A partir de 1840 en els llibres de *Protocolos de Venta de Bienes Nacionales* del notari Clavillart (1838-1849) i en els de *Protocolos de Venta de Bienes del Estado* del notari Pla i Soler (1849-1853), hi trobem un altre tipus d'escriptura notarial, segurament degut a les disposicions de la Reial Ordre del 19 de febrer de 1838.² En aquests manuals trobem escriptures de reintegre des de 1840 fins 1853, any en què s'acaba aquesta col·lecció de llibres.

Com a font suplementària hem utilitzat el *Diario de Barcelona* per a localitzar alguns preus de taxació i de renda anual que ens mancaven, i si bé n'hem trobat, encara ens en falten d'altres. Per a la mateixa finalitat ens hagués servit el *Boletín del Crédito Público* editat a Madrid on es notificava les finques que es posaven a

2. Col·lecció Legislativa, vol. 24, 19 de febrer de 1838. *Real Orden sobre otorgamiento de escrituras a favor de los compradores de fincas en la anterior época constitucional*. «(...) Que los escribanos de Arbitrios de Amortización sean los que autoricen dichas escrituras, protocolizando en sus archivos (...)».

subasta arreu d'Espanya, indicant el preu de taxació i el de la renda anual, així com el lloc de la subhasta, però no l'hem localitzat. També es útil, tanmateix, la *Gazeta de Madrid*.

Malgrat la utilització de tantes fonts els resultats han sortit parcials perquè no hem pogut recollir totes les dades de totes les vendes, de manera que els resultats els prendrem com aproximatius. Remarquem que només els expedients d'Hisenda donen totes les dades: nom i professió del comprador, data de la venda, preus de taxació, renda anual i remat, nom de l'antiga comunitat propietària, localització de la finca i les seves característiques i extensió, encara que de vegades alguna d'elles es oblidada o bé incompleta. En bastants casos només tenim referència de la finca per les fonts incompletes, i en els apèndixs indiquem les dades desconegudes amb interrogants. On falla més la informació és en els preus, així sabem que es subhastaren 44 finques urbanes però només coneixem el preu de 39; igualment, de les 13 finques rústegues que es vengueren en el pla de Barcelona solament coneixem el preu de venda d'11, i encara ignorem el preu de taxació de dues d'aquestes.

Legislació

La legislació del Trienni que posa a la venda els béns eclesiàstics està clarament connectada amb l'orientació donada per les Corts de Cadis. Tal i com diu Tomàs i Valiente «...me permito presentar formalmente aquí el trienio constitucional como una prolongación de la obra desamortizadora del anterior período liberal».³ Quan es veu millor aquesta connexió és en el decret del 13 de setembre de 1813, base del del 9 d'agost de 1820 on se'l cita repetidament.

Però també hi han precedents de les disposicions desamortitzadores del Trienni en les reials cèdules de l'època absolutista de 1814 a 1820 inspirades pels constrenyiments del Crèdit Públic. La

3. F. TOMÁS Y VALIENTE, *El marco político de la desamortización en España*, Espugas de Llobregat 1971, p. 65.

urgència de buscar recursos per extinguir el Deute Públic i el pagament dels crèdits empenyé als governs tant liberal com absolutista a buscar un fons amb qué pagar-los. Per exemple, l'imprès de les escriptures de venda de béns nacionals del Trienni és ben clar i concís quan diu: «Que el Congreso nacional ... considerando como una de sus màs sagradas obligaciones el restablecimiento de la confianza general, sobre bases de notoria equidad, y cual exige la buena fe que caracteriza la Nación magnànima que representa, y un gobierno constituido sobre principios de eterna Justicia, y combinando con su profunda sabiduría sus disposiciones de tal modo que al mismo paso que la desembaracen de la enorme deuda con que la han agobiado las largas calamidades pasadas, militares y políticas diese principio y movimiento al incremento de la riqueza y prosperidad pública, ya extendiendo y multiplicando la prosperidad, ya poniendo en acción la adormecida industria, ya dando circulación a grandes masas de capitales inactivos, etc.» Els precedents que hem esmentat també estan clarament reconeguts com a tals en el decret del 9 d'agost de 1820 que ordena la subhasta de tots els béns que estaven assignats pels decrets de 13 de setembre de 1813, de 13 d'octubre de 1815, de 5 d'agost de 1818 i els de l'extinguida Inquisició, els segregats del patrimoni del Rei i els que les Corts volguessin consignar a tal finalitat en decrets posteriors. El decret d'agost del 1820, en primer lloc tracta de pagar el Deute i de promoure la riquesa a través de la circulació d'aquestes propietats que abans es trobaven estancades.

Però no hi hagué manera d'aminorar el Deute, doncs les despeses per les necessitats estatals continuaven. D'altra banda, els béns es venien amb una baixa cotització i la depreciació dels títols del Deute Públic possibilitava de fet la compra de les finques per molts pocs diners en metàl·lic.⁴ Malgrat les protestes d'alguns diputats, el sistema desamortitzador no es modificà.

El decret del 9 d'agost de 1820, que establí mesures tan radicals per a la desamortització eclesiàstica, fou posat en pràctica pel decret del 3 de setembre de 1820 que reglamentava la venda

4. Id., p. 69.

de les finques assignades al Crèdit Públic. L'article més interessant era el vuitè, que establia el pagament de les compres solament amb crèdits contra l'Estat i prohibia que les finques comprades passessin a vinculació o a mans mortes.

Connectat directament amb aquests dos es va promulgar el decret de l'1 d'octubre de 1820 que suprimia les següents ordes religioses: «todos los monasterios de las Órdenes monacales; los canónigos regulares de San Benito, de la congregación claustral tarraconense y cesaraugustana; los de San Agustín y los premonstratenses; los conventos y colegios de las Órdenes Militares de Santiago, Calatrava, Montesa y Alcántara; los de San Juan de Jerusalén, los de San Juan de Dios y los betlemitas, y todos los demás de Hospitales de cualquier clase» (article 1.º). Els altres regulars quedaven sotmesos a una sèrie de condicions: no es permeté fundar cap convent ni donar hàbits ni professar a cap novici (art. 12); només hi podia haver un convent d'una mateixa orde en un mateix poble i el seu terme (art. 16); la comunitat que no tingués 24 religiosos ordenats *in sacris* havia de tancar el seu convent, passant la comunitat al més pròxim de la mateixa orde, però en els pobles on només hi hagués un convent subsistia si tenia 12 religiosos ordenats *in sacris* (art. 17); quan es reunien dues comunitats i no tenien prou rendes per a mantenir-se, el Crèdit Públic els les proporcionava (art. 18); igualment, si una comunitat tenia excessives rendes es quedava amb el necessari per a viure i la resta se l'apropiava el Crèdit Públic (art. 24). Els béns dels convents que tancaven per falta del nombre prescrit de religiosos passaven també al Crèdit Públic. Així veiem com la reforma religiosa i les lleis desamortitzadores van de costat, i com diu Tomàs y Valiente era ben visible la finalitat proposada amb la reforma dels regulars.⁵

Procés de la venda

El procés de la venda que es segueix pas per pas en els expedients de venda del fons d'Hisenda, és molt lent. Des del moment

5. Id., p. 70.

que s'anomenen els taxadors (escollits pel Comissionat principal del Crèdit Públic i pels síndics de l'Ajuntament en nombre igual) fins a la subhasta definitiva passaven de 3 a 4 mesos, i després encara s'ha de fer el pagament — normalment als 15 dies de la subhasta —, i prendre possessió corporal i civil de la finca adquirida.

Es feien quatre subhastes: el primer remat, la millora del quart, la millora de la dècima i la de la mitja dècima. Un cop taxada la finca havien de passar 33 dies a la publicació de l'anunci de la seva venda al Butlletí, per ésser subhastada. Entre les altres subhastes només havien de passar 10 dies de la publicació del seu anunci. Es seguia aquest procediment amb la intenció d'obtenir preus més alts, però el que es veu en els expedients de venda és que la concurrència més aviat era escassa, animant-se només en casos especials. En general tan sols es rematava a la primera subhasta i a l'última, però a vegades ni en aquestes hi havia postors. A Barcelona només 3 parts del Palau de la Inquisició van quedar sense subhastar, però a la província el fet era més freqüent.

Un cop que ja s'havia pagat el preu de la subhasta, tenia lloc la presa de possessió de la finca comprada. El comprador, acompanyat pel jutge i el notari de la subhasta, anava a la propietat adquirida i allà el jutge, agafant el comprador per la mà, el feia entrar a la casa on aquest es quedava sol obrint i tancant la porta principal. Aquest acte era una presa de possessió corporal i civil de la finca. A continuació visitaven els inquilins perquè el reconeguessin com amo.

Mecanisme de la devolució

Mort Ferran VII el 1833 — són prou coneguts els motius de successió —, el país es dividí en dos bàndols: el carlí i l'isabelí. Per a contraposar-se a la ideologia tradicionalista i absolutista dels carlins, M.ª Cristina, Regent en nom de la seva filla Isabel II, es veié obligada a buscar el suport del partit liberal. Després d'alguns ministeris malaurats, arribà al poder Mendizàbal, que decretà

amb una sèrie de mesures legislatives la represa de la desamortització eclesiàstica.

Una de les primeres mesures del govern de Mendizàbal fou la reintegració de béns adquirits durant el Trienni, per tal d'afirmar la continuïtat d'aquestes dues etapes constitucionals. El 3 de setembre de 1835 per «un acto de justicia y conveniencia pública» va decretar-se que: «Conformàndome (la Regente) con el dictamen del Consejo de Gobierno, y el de Ministros, he venido en decretar a nombre de mi augusta hija la Reina Doña Isabel II: Primero. Se restablece en su fuerza y valor, y al estado que tenían el día treinta de setiembre de mil ochocientos veinte y tres, las ventas de aquellos bienes que habiéndose aplicado al Crédito Público por efecto de la supresión de las casas de las órdenes monacales y otros institutos religiosos, y de la reforma de los demás regulares, decretadas por las Cortes y sancionadas por mi augusto Esposo en Octubre de 1820, fueron enagenadas en nombre del Estado desde esta época hasta fin del expresado mes de Setiembre de 1823, no obstante lo dispuesto por el Real decreto de Octubre del propio año; y en su virtud se devolveràn desde luego estos bienes a sus respectivos compradores».

Evolució del Trienni

Aquests tres anys de govern constitucional poden dividir-se en dues etapes: la primera, que va de 1820 fins al juliol de 1822, es caracteritzà per l'existència d'una orientació liberal moderada que intentà establir la revolució espanyola mitjançant les reformes legislatives necessàries. El segon període s'inicià amb el pas del govern a mans dels exaltats, que amenaçats per l'exterior i per circumstàncies interiors anaren radicalitzant les seves mesures. L'amenaça exterior es concretà a finals de 1822, quan els governs de França, Àustria, Rússia i Prússia van reunir-se al Congrés de Verona i acordaren que, per conviccions pròpies, havien de coope-

rar per restablir l'absolutisme a Espanya, raó per la qual enviaren el Duc d'Angulema amb un exèrcit a envair la Península. L'amenaça interior més significativa, almenys per a Catalunya, fou el manifest de la Regència d'Urgell (agost 1822), en què s'enunciava la intenció d'anul·lar el constitucionalisme.

El liberalisme i la desamortització canvien l'aspecte de la ciutat

El règim liberal imposà una sèrie de mesures higièniques, urbanístiques i algunes antirreligioses durant la segona part de l'època constitucional, segons el pensament de tot govern liberal. Es traslladaren a extramurs els cementiris parroquials que encara quedaven dins de la ciutat. El gener de 1823 l'Ajuntament acordà derruir els passos-ponts de la Mercé, Sant Jaume, Catedral i el que anava del Palau del Capità General a la parròquia de Santa Maria del Mar, disposicions que es realitzaren encara que restablert el règim absolutista es va reedificà aquest últim.⁶ Igualment, s'acordà fer desaparèixer el portal d'entrada al pati que precedia al convent de Sant Agustí, formant-se així la plaça d'aquest nom tal i com la coneixem actualment.⁷

El mateix mes de gener, l'Ajuntament acordà que a les portes de les parròquies es posessin làpides amb els articles de la Constitució que fessin referència a la religió de l'Estat. El mes de març s'ordenà que es traïessin les capelletes amb sants que es trobessin a les façanes de les cases.

Com hem dit anteriorment s'intentà portar a terme unes realitzacions urbanístiques que en realitat es reduïren a unes poques obres donada la brevetat del període constitucional. A primers de 1823 s'enderrocà part del convent de Santa Caterina per a obrir dos carrers, un que anava del carrer Baix de Sant Pere al carrer Avellà. En aquest any també es va derruir la parròquia de Sant Jaume

6. AHCB, Obreria, caixa 151.

7. BARRAQUER ROVIRALTA, *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*, Barcelona, 1915-1917, vol. 1, p. 648. A les pàgines següents tracta de totes aquestes reformes.

per eixamplar la plaça d'aquest nom. L'actual façana de l'Ajuntament s'edificà sobre part del solar d'aquesta parròquia, que no fou acabada fins 1832. Però el projecte urbanístic més gran i important fou la plaça anomenada dels *Herois Espanyols* que data de finals de 1822 o començaments de 1823. La Rambla havia de passar transversalment pel centre de la plaça que enclouria els solars del convent de Caputxins, el col·legi de Sant Bonaventura i l'hort dels Trinitaris Descalços, per a la qual cosa s'enderrocaren els dos edificis esmentats. La idea de la seva edificació es materialitzà als últims dies del règim liberal, quan l'Ajuntament no tenia diners i les tropes franceses s'acostaven a Barcelona. La venda dels solars del convent de Caputxins s'efectuà mitjançant una rifa forçosa, venent-se a 20 rals el pam. Un cop coneguts els resultats de la rifa no tothom va poder aconseguir l'atorgació de l'escriptura de la venda, doncs als tres dies van entrar les tropes absolutistes.⁸ Restablert l'absolutisme es reedificà el convent, però es va aprofitar part del seu solar per a obrir un tros del carrer Ferran VII. Anys després, quan els liberals tornaven al poder, van entrar en litigi els beneficiaris de la rifa i l'Ajuntament a qui la Reina Isabel II havia donat el convent de Caputxins, el 1848. No sabem a quin acord van arribar, però els solars van ésser subhastats de nou per l'Ajuntament per edificar-hi la Plaça Reial (1854), que fou molt més petita que la projectada durant el Trienni.

Els convents de Barcelona i la desamortització

A Barcelona hi havien 19 convents masculins, 18 de femenins i 9 col·legis d'ordes religiosos masculins. Es diu que ocupaven una quarta part del sòl de la ciutat. La seva localització es concentrava a les Rambles i carrer del Carme principalment, i, d'una manera més general, a la part coneguda amb el nom d'Arrabal, és a dir, la part de Barcelona que anava de les Rambles fins a les Portes de Santa Madrona i Sant Antoni.

8. AHCB, Obreria, caixa 151: «Cuaderno de Borradores. B.».

A més d'aquests convents hi havien les cases Procures que eren com delegacions dels monestirs a la ciutat. A Barcelona hi radicaven les de Montserrat, Montalegre, Poblet, Santes Creus, Scala Dei, Sant Jeroni de la Murtra i Sant Jeroni de la Vall d'Hebró.

A mesura que els convents anaven quedant desocupats per no reunir les condicions necessàries per poder existir, els edificis eren emprats per a diverses finalitats d'utilització pública i estatal. Ja hem dit que alguns serviren per a portar a terme la reforma urbana (Caputxins, Santa Caterina...), altres albergaren l'exèrcit i la milícia (Dominics, Carme Calçat, col·legi del Sant Àngel...), o bé oficines administratives del govern (Sta. Mònica), i també serviren per a instal·lar-hi escoles i Acadèmies (Procura de Scala Dei, Sant Pau del Camp).⁹

La comunitat religiosa que produí més ingressos al Crèdit Públic per la venda de les finques que tenia a Barcelona i al seu pla, fou la Cartoixa de Montalegre de la qual es vengué un molí amb terres per 8.000.000 de rals de velló, i la casa Procura per 759.221 rals 7 maravedís. Del col·legi de la Mercè es subhastaren 9 finques urbanes que sumaren en total 8.717.882 r. v.; l'alta cotització que obtingueren les 7 cases de la Rambla es degué a la seva situació i al fet que eren edificades de feia poc. Aquestes cases foren les més cares tant d'aquesta desamortització com de la de Mendizàbal. Els Trinitaris Descalços aportaren 3.362.041 r. v. 3 1/2 maravedís per la venda de 7 finques urbanes. La comunitat de fora la província de Barcelona que més béns es vengué en aquesta ciutat fou la Cartoixa de Scala Dei amb 7 cases urbanes i 2 finques rústegues, la venda de 6 de les quals produí 2.438.795 r. v. — desconeixem el preu d'una finca —, essent una de les comunitats més afectades per la desamortització a Barcelona. De la Comanda de Sant Joan de Jerusalem solament es vengueren dues cases urbanes per un total de 1.248.000 rals. De la Inquisició només sortí a subhasta el seu edifici dividit en 5 parts, de les quals se'n remataren les dues més

9. Per conèixer les vicissituds de les ordes religioses a Barcelona, vegeu BARQUER ROVIRALTA, *ob. cit.*, pp. 712-1221.

barates.¹⁰ Dels jesuïtes hi hagueren 2 redempcions i 2 del Cordó de Sant Francesc.

La desamortització a Barcelona

Com ja hem dit, ens movem amb dades incompletes. Per mitjà de diverses fonts hem constatat que es subhastaren 44 finques urbanes a Barcelona i 15 finques rústegues en el pla, però de les primeres només coneixem el preu de venda de 39 d'aquestes, i de les rústegues en sabem 13, si bé ignorem el preu de taxació de dues d'elles. Tot i així creiem que les xifres seran prou aproximatives per poder-ne treure hipòtesis vàlides.

La suma dels preus de remat dóna els següents resultats:

39 finques urbanes	19.936.099 r. v.	1 m.
13 finques rústegues	14.967.528 r. v.	5 m.
TOTAL		34.913.627 r. v. 6 m.

La quantitat és considerable i si comparem les llistes de les cases venudes en el Trienni amb les de la desamortització de Mendizàbal¹¹ veiem que els homes del Trienni compraren les millors cases, és a dir, les més cares. En resum podem dir que en el Trienni es vengueren poques cases, però bones. D'entrada, aquests resultats ens van xocar força atès que aquests anys eren de crisi per a la indústria i el comerç català per culpa de la pèrdua del mercat de l'Amèrica continental, i també per la inexistència d'un mercat na-

10. No sabem els béns que posseïa la Inquisició de Barcelona, ja que no hem trobat cap inventari ni cap venda dels seus béns a part del seu edifici a Barcelona. Tan sols sabem que el *Matadero* de la ciutat li pertanyia, i que el 1821 va passar a mans de l'Ajuntament. (A.H.C.B., Ayuntamiento, Acuerdos, 1821, 3.^r trimestre, fol. 1346). El *Diari de Barcelona* només va anunciar una subhasta d'una propietat de la Inquisició, però no deia d'on, però en tractar-se d'una finca rústega a prop d'Olot hem pensat que no pertanyia a la Inquisició de Barcelona.

11. A. SOLÀ, *La desamortización eclesiástica en Barcelona (1841-1853)*, Barcelona 1972. Tesi de Llicenciatura, Univ. de Barcelona (còpia mecanografiada al Seminari d'Història).

cional que absorbís la sobreproducció emmagatzemada. Però lògicament en un moment d'atur econòmic, la inversió més segura és l'adquisició de béns immobles, de manera que la desamortització eclesiàstica arribà en un moment oportú.¹²

Hem pensat que si estem parlant de les quantitats que els barcelonins van invertir en la compra de béns nacionals calia tenir en compte aquelles que s'invertiren en la compra de finques en els diversos llocs de la província. Hem localitzat 12 d'aquestes compres i sumen en total 12.325.454 r. v.; la majoria de les finques estan situades a Badalona i les altres també prop de Barcelona: el Prat, Viladecans, Santa Coloma de Gramenet, Vallirana i Esparreguera. Pensem que fou possible que es fessin compres de moltes finques a les altres províncies catalanes puix no podem oblidar que molts dels veïns de Barcelona eren naturals d'altres províncies, com per exemple Ignasi Girona, natural de Tàrrrega, que comprà diverses finques a Castellserà-pla d'Urgell.¹³

12. Hem volgut fer un resum del moviment de formació de societats durant el Trienni utilitzant els llibres del Registre d'Hipoteques que constata la creació de dues companyies el 1821, dues més l'any següent, i set el 1823. Totes es tractaven de petits negocis a excepció de la *Compañía de Reales Diligencias de Cataluña*, creada el 1818, i que ara renova la seva creació. A l'Arxiu de la Corona d'Aragó vam consultar els fons del Consolat de Mar amb la intenció d'utilitzar el *Registre de Comerç*, però sembla ésser que per aquests anys no existeix. Per assegurar que la pobresa d'escriptures del Registre d'Hipoteques responia a la realitat dels fets vam consultar els protocols notariais de 1821 a 1823 dels 11 notaris que vam considerar com a més importants (Joan Prats, Manuel Olsina, Josep M.ª Odena, Fèlix M.ª Falguera, Manuel Rafart, Juan B. Maymó, Ramon Torras, Eudalt Rovira, Salvador Fochs i Broqueta, Ignasi Marfà i Ignasi Golorons) del total de 79 notaris que vam comptar que treballaven durant el Trienni. En aquests protocols no hem trobat cap formació de societat que no constés en el Registre d'Hipoteques, qual cosa confirma un deturament en la vida econòmica. Actualment, Marina López està treballant en l'estudi de les companyies creades de 1814 a 1845, qui ens podrà donar una visió molt més ampla d'aquest aspecte.

13. En un avís donat a Ignasi Girona («Diari de Barcelona», 23-v-1822, p. 1366) s'entén que a Castellserà hi va comprar 107 jornals, 18 porques de terra, una botiga i magatzem, una era i un corral i 10 sitges pel blat. No sabem quant va pagar per tots aquests béns, però sabem que estaven valorats en 167.097 rals de velló a preu de taxa, i es considerava que treien una renda anual de 7.346 r.v. En temps de la desamortització de Mendizábal els va reclamar, però el document no indica ni el nombre de béns ni el preu de compra. (A.C.A., Secció d'Hisenda, apartat de Monacals, lligall 273.)

La diferència entre el preu de taxació i el del remat anava augmentant cada any; així, el 1821, traiem una mitjana de poc més del doble del preu del remat sobre el de taxa, el 1822 el preu de remat es quasi quatre vegades més alt que el de taxa, i el 1823 el remat ja quintuplica la taxa.

La relació del valor donat a cada finca també la podem establir d'una altra manera: comparant el valor de la renda anual amb el preu de taxa i de remat de cada propietat. El 1821 els preus de taxa es van calcular de manera que la renda anual donés un interès, generalment, del 3'5 % del capital de taxació, però hi ha edificis que el tenen calculat en un 2,9, 4'6, 4'2, i 6'4 %, percentatges que ens donem una mitjana del 4'1 %. En canvi, el preu de venda oscil·la entre 78 i 114 vegades més que el valor de la renda anual, de la qual cosa es desprèn que, en aquest any, la renda mitjana anual d'aquestes cases representa el 9 % del preu de compra. El 1822 els preus de taxació varien molt sobre el preu de la renda anual, oscil·lant entre 15 i 30, a més d'un que representa 60 vegades el preu de la renda, el qual dóna per aquest any una mitjana de 26. La relació entre el valor de la renda i el preu de compra, dóna una mitjana de 81 vegades més alt el preu d'aquest últim sobre la renda.

El 1823, possiblement per tractar-se de diverses cases amb les mateixes característiques — situades a la Rambla, una al costat de l'altra, i noves de feia poc —, ens dóna una relació de preus sense gaires diferències. La mitjana, entre el valor de la renda anual i el preu de taxa, és de 30 vegades la renda, però el que veiem és que aquesta taxa està calculada molt baixa per al tipus de cases que es venen. D'altra banda, s'aconseguien els preus de remat més alts que mai, que oscil·laven entre 107 i 187 vegades el valor de la renda anual.

Però per sospesar el significat d'aquestes valoracions s'ha de tenir en compte la cotització del Deute Públic durant el Trienni que J. Brines ha distingit en 5 fases:

1.ª Eufòria alcista en pronunciar-se Riego, que comprèn des de març fins a finals de juliol de 1820.

2.ª L'estancament, tendint al descens, des de primers d'agost fins a primers de novembre.

3.ª El derruïment des de novembre fins a finals de juny de 1821.

4.ª Recuperació des de primers d'agost de 1821 fins a la destitució de la Junta del Crèdit Públic el juny de 1822.

5.ª Total depreciaió des de juny fins a la invasió dels «Cent mil fills de Sant Lluís».^{13 b}

La manca de subhastes durant mesos o, més ben dit, el fet d'haver'n-hi poques, ens fa impossible establir relacions entre les valoracions i preus de les finques i les cotitzacions dels valors del Deute Públic a Barcelona pels anys 1821 i 1822. En canvi, pel 1823 posseïm dades suficients per afirmar que els alts preus que es van aconseguir en els remats eren produïts per la baixa cotització que tenien els papers del Deute Públic.

Com tenim poques dades de les finques rústegues, no ens veiem capaços de treure'n hipòtesis; només ens sembla que foren posades a la venda amb taxacions baixes, aconseguint, en canvi, bons preus de remat.

Així, paral·lelament a l'augment de la cotització numèrica de les finques, anava el ritme de venda. El primer remat es va efectuar a Barcelona l'1 de febrer de 1821, i, al final de l'any, se n'havien subhastades 11. L'absència de vendes en els tres mesos últims de 1821 era causada per l'existència d'una epidèmia de pesta que aparegué a la Barceloneta a començaments d'agost, estenent-se després a Barcelona bo i prolongant-se fins al desembre. Aquesta situació s'allargà als mesos de gener i febrer de 1822, car si bé a començaments de gener ja es va anar restablint la normalitat a la vida ciutadana, la lentitud en aquests afers sempre és més marcada; a més, les successives subhastes i anuncis de subhastes anaven retardant la data del remat. Pel desembre de 1822 s'efectuaren una sèrie de remats, i, igualment, pel gener de 1823, venent-

13. b J. BRINES BLASCO, *Deuda y desamortización durante el Trienio Constitucional (1820-1823)*, artículo publicado en «Moneda y Crédito», Madrid, marzo 1973, núm. 124.

se les finques a molt bons preus, malgrat que els enemics del liberalisme començaven a actuar decididament. Aquestes són les últimes propietats que es vengueren, i la majoria es van pagar a finals de febrer i començaments de març a tot estirar. Tot amb tot, encara apareixen anuncis de subhasta al *Diari de Barcelona* en els mesos de març i abril, però no després.

No es pot dir que hi hagués concentració de compra de finques. Qui més compraren foren: Francesc Solernou — en total 4 —, i els Jordà i Sant Andreu — també 4. El primer no sabem exactament quant va invertir, però en Jordà pagà 2.617.000 r. v. per tres propietats a Barcelona i una al Prat.

A la vegada que es venien les finques, s'efectuaven redempcions de censos; n'hem localitzat 24 i en total van sumar 683.040 r. v. Els béns nacionals serviren també a una altra finalitat que al pagament del Crèdit Públic. Quan l'amenaça francesa ja era una realitat, el general Espoz i Mina decretà una contribució especial de guerra de 300.000 duros, que va ser costejada per potentats barcelonins a canvi de rebre béns desamortitzats.¹⁴ Hem trobat es-

14. Publicat al «Diari de Barcelona», 1823, pàg. 2352, trobem l'Ofici enviat per la Diputació provincial al General Espoz y Mina amb data de 27 de juny, que diu: «A fin de cubrir el déficit de 30.000 duros mensuales que tiene la comisión distributiva de fondos públicos para poder cubrir las atenciones más precisas, sabe V. E. muy bien que con una comisión de su seno, y asistencia de ramos particulares de esta ciudad, se ha tratado de buscar los arbitrios menos gravosos, a fin de no reducir a un extremo doloroso a este benemérito vecindario. Después del más detenido examen y madura reflexión ha resuelto (...), que se exija un derecho de 16 reales por cada fanega de sal en su salida de las puertas de esta ciudad, o en su extracción por mar; que se imponga sobre el vino generoso, aguardiente y demás licores en su entrada a esta capital un recargo proporcional a una peseta más sobre cada carga de vino común; que se acuñe un millón de reales en moneda de calderilla, además del que ya se había determinado almonedar; y que verifique mensualmente una rifa forzosa de una o más fincas del Crédito Público del valor (por el primer mes) de 30.000 duros (...).

Aquest últim és el que es va aplicar a la rifa dels solars de Caputxins però augmentant la quantitat a 50.000 duros. El mes de setembre es decretà una contribució de 80.000 duros, i el 4 d'octubre, per mitjà d'un bando, es va fer conèixer a la gent que: «(...) este Ayuntamiento constitucional elevó las proposiciones que le parecieron más a propósito a S. E. la Diputación Provincial, quien después de haberlos consultado con el Exmo Sr. General en Jefe de este primer ejército contestó al Ayuntamiento y quedó resuelto y acordado por punto general que sin perjuicio de llevar a debido efecto la contribución de los 80.000 duros decretado para el pasado mes de septiembre (...) se exija del vecindario en cada uno de los cinco meses

criptures notariales en què comerciants i hisendats rebien les propietats desamortitzades que volien a canvi de lliurar diners en metàl·lic. La quantitat lliurada havia de ser les cinc sisens parts del preu de taxació de la finca demanada. Algunes d'aquestes finques radicaven a Barcelona, però altres a fora. Les escriptures d'aquest tipus que hem trobat anaven a nom dels coneguts Jaume Cериola, Josep Castanyer, Gaspar Remisa, Antoni Nadal i Vicent, Sargelet i Maignon germans, Narcís Plandolit, i d'altres — en total 9 escriptures —, que van contribuir amb 3.133.612 r. v., és a dir, més de la meitat de la contribució total. Un cas semblant és el de Josep Baiges que per haver proveït l'exèrcit de pa, civada i palla durant els mesos de juny i juliol de 1823 pel valor de 428.320 rals, rebé tres cases a Barcelona a manera de pagament. Aquestes vendes només les hem incloses en l'apèndix n.º 1, però no en el de compradors, atès que no els hem considerat com a tals.¹⁵

próximos 20.000 duros, repartiendo los restantes 60.000 entre un número de ciudadanos vecinos o habitantes de esta ciudad que sin arruinar sus fortunas puedan satisfacer la cuota, que se les señale empezando por el número de 500 duros y subiendo hasta el máximo de 4.000 bajo la promesa y seguridad de que les serán adjudicadas fincas del Crédito Público de un valor aproximado a las cantidades que tuvieran que satisfacer con la sexta parte de su tasación, en la inteligencia empero de que no se procederá a la adjudicación y entrega de las fincas hasta que se haya verificado el pago total de su valor (...). Este pago deberá realizarse en 5 plazos por cantidades iguales (...). (A.C.A. Serie Monacals, lligall 281, entre altres papers.)

15. Aquest total de 3.133.621 rals de velló van ésser pagats entre els següents individus: Jaume Cериola i Josep Castanyer junts van contribuir amb 502.614 r.v. 23 m.; Gaspar Remisa amb 673.865 r.v.; Antoni Nadal i Vicent amb 580.030 r.v.; Sargelet, Maignon i germans amb 225.805 r.v.; Josep Martí i Llimona amb 108.897 r. v. 14 m.; Antoni Amat de Rocabertí 436.269 r.v.; Narcís Plandolit amb 569.724 r. v.; i per últim, I. Carbó, Flaquer i fill Cia., Martorell Plà i Cia., Vidal i Francolí; Vilardaga, Julià i Reinald Cia., Manuel de Mier, Antoni Mitjana, i Pere Gil que tots plegats van contribuir amb 36.417 r.v. i van demanar com a propietat un magatzem de sota la Muralla de Mar. A canvi van rebre el magatzem que hem dit, la casa n.º 38 de les Rambles i una botiga, entresol i pis del n.º 36 del mateix carrer, però el pes de la petició van ésser nombroses finques rústeges i molt grans situades moltes d'elles a Poblet i a Sant Cugat. Remisa es va quedar amb la Casa Sans situada a Sant Andreu del Palomar i Sta. Coloma de Gramanet que consistia en 5 mojadets, 1 mondina de vinya i 42 mojadets i mondina de regadiu, taxada en 808.650 r.v. 20 m., però ell només en pagar 673.865 r.v. I això és tans sols un exemple, doncs amb els altres casos passa al mateix.

Un cas semblant es el de Josep Baiges i Moret que a canvi del preu de

Taula quantitativa per anys indicant els preus de la renda anual, taxa i del remat de les finques urbanes subhastades

1821	N.º cases	renda anual	taxa	remat
1-II	1	9.876 r.v. 16 m.	356.471 r.v. 31 m.	996.329 r.v.
28-III	1	6.377 r.v. 17 m.	220.621 r.v. 1 m.	499.589 r.v.
4-V	1	3.864 r.v. 24 m.	247.383 r.v.	406.102 r.v. 13 m.
11-V	1	?	152.000 r.v.	260.810 r.v.
26-V	1	1.288 r.v. 8 m.	37.688 r.v. 28 m.	100.030 r.v. 29½ m.
26-V	2	1.502 r.v. 32 m.	53.355 r.v. 14 m.	107.000 r.v.
26-V	1	1.180 r.v. 30 m.	49.289 r.v. 25 m.	105.000 r.v. 4½ m.
?	1	?	168.957 r.v.	507.000 r.v.
11-VII	1	?	100.394 r.v. 14 m.	160.100 r.v. 4½ m.
3-IX	1	6.655 r.v. 30 m.	307.362 r.v. 7 m.	759.211 r.v. 7 m.
	11	30.746 r.v. 21 m.	1.689.523 r.v. 12 m.	3.901.172 r.v. 20 m.
1822	N.º cases	renda anual	taxa	remat
11-III	1	6.655 r.v. 30 m.	413.857 r.v.	741.000 r.v.
?	1	?	215.718 r.v. 27 m.	945.000 r.v.
20-VII	1	?	266.163 r.v. 2 m.	408.000 r.v.
13-VIII	5	4.756 r.v. 23 m.	147.199 r.v. 33 m.	210.003 r.v.
3-IX	1	4.941 r.v. 6 m.	145.987 r.v. 14 m.	453.882 r.v. 12 m.
3-IX	1	4.401 r.v. 16 m.	126.383 r.v. 10 m.	362.000 r.v.
25-IX	1	?	?	122.000 r.v.
20-XII	1	3.840 r.v.	91.734 r.v. 11 m.	375.041 r.v. 3 m.
20-XII	1	6.024 r.v.	106.000 r.v. 23 m.	603.000 r.v.
23-XII	1	4.027 r.v. 22 m.	88.536 r.v.	355.000 r.v.
23-XII	1	5.500 r.v.	160.043 r.v. 11 m.	501.000 r.v.
23-XII	1	9.191 r.v. 2 m.	138.613 r.v.	721.000 r.v.
23-XII	1	11.013 r.v. 11 m.	225.733 r.v. 11 m.	710.000 r.v.
23-XII	1	1.920 r.v.	31.618 r.v.	97.000 r.v.
	18	62.271 r.v. 8 m.	2.157.588 r.v. 6 m.	6.603.926 r.v. 15 m.

l'aprovisionament a l'exèrcit se li diu que: «las circunstancias actuales no permiten decretar el pago que se solicita más si al interesado le acomodan fincas del Crédito Público hasta cubrir las cantidades que se les adeuda puede señalar las que crea convenientes». (A.C.A. Monacals, lligall 281). I es va quedar amb tres casos urbanes de Barcelona. El que no queda clar són les dades, totes aquestes vendes es fan segons diuen les escriptures notariais d'acord a l'ofici del 24 de juliol i totes les escriptures portn data del 9 al 15 de setembre i una del 3 de novembre, però això no concorda amb les dades dels oficis i bandos trobats per nosatres.

Com veiem la majoria dels qui van adquirir propietats d'aquesta manera també eren comerciants, n'hi ha que coneixem molt, altres no tant. A en Josep Castanyer el trobem al 1829 com a fabricant d'estampes (llista publicada per GRAELL, *Historia del Fomento...*) però només hi té 4 cilindres o taules, suposem, doncs, que durant el Trienni deuria ésser tan sols comerciant.

1823	N.º cases	renda anual	taxa	remat
8-I	1	7.647 r.v. 12 m.	183.374 r.v.	817.000 r.v.
8-I	1	5.082 r.v. 25 m.	118.987 r.v.	662.000 r.v.
10-I	1	?	66.522 r.v.	150.000 r.v.
27-I	1	8.533 r.v.	291.857 r.v. 27 m.	1.351.000 r.v.
27-I	1	7.466 r.v.	217.607 r.v. 1 m.	1.300.000 r.v.
27-I	2	13.440 r.v.	437.310 r.v. 13 m.	2.512.000 r.v.
27-I	1	6.720 r.v.	221.070 r.v. 24 m.	1.058.000 r.v.
27-I	1	6.400 r.v.	207.102 r.v. 24 m.	1.201.000 r.v.
27-I	1	3.200 r.v.	107.668 r.v. 6 m.	480.000 r.v.
	10	58.489 r.v. 3 m.	1.850.999 r.v. 25 m.	9.531.000 r.v.

* Fins a mitjan any 1822 els valors de la renda anual i de taxació de les finques són calculats en lliures catalanes i són enunciat al *Diari de Barcelona* amb la mateixa moneda, més tard ja és farà en rals de velló. Algunes vegades es donen els preus en lliures assenyalant després l'equivalència en rals. En convertir les lliures en rals nosaltres hem donat el valor de: 1 lliura igual 10 rals 25 maravedís. Això s'ha de tenir en compte per si algú utilitza les xifres enunciat a la *Gaceta de Madrid* que segurament seran donades en rals i que poden no coincidir amb els calculats per nosaltres.

Taula quantitativa per anys indicant els preus de renda anyal taxa i de remat de les finques rústiques subhastades

1821		Renda anual	taxació	Remat
30-III	Santuari i terres del Coll.	?	115.082 r.v. 80 m.	272.250 r.v.
14-VI	3 mujades de regadiu.	1.449 r.v. 9 m.	67.000 r.v.	121.100 r.v.
		1.449 r.v. 9 m.	182.082 r.v. 80 m.	393.350 r.v.
1822				
21-II	Molí fariner de 5 rodes i 3 mujades i 1 quarta de terra.	?	1.801.736 r.v. 21 m.	8.000.000 r.v.
?	8 mujades i una quarta de terra.	?	?	501.853 r.v. 5 m.
?	Torre de 4 mujades i mitja.	r.v.	?	415.100 r.v.
26-VII	Torre de 50 mujades.	7.514 r.v. 24 m.	251.573 r.v. 23 m.	811.000 r.v.
27-VIII	Torre de 22 mujades.	3.466 r.v.	115.328 r.v.	725.000 r.v.
19-VIII	Camp de 7 quartes.	488 r.v.	14.933 r.v. 10 m.	70.000 r.v.
22-VIII	Torre de 9 mujades de regadiu i 5½ de secà.	?	299.570 r.v. 23 m.	1.700.000 r.v.
22-VIII	25 mujades i 2 quartes de bosc i vinya.	?	59.199 r.v. 24 m.	74.025 r.v.
23-XII	Torre de 51 mujades de terra.	13.895 r.v.	506.542 r.v. 3 m.	1.781.000 r.v.
		25.373 r.v. 24 m.	3.048.883 r.v. 2 m.	14.077.978 r.v. 5 m.
1823				
10-I	Casa amb 2 quartes i una mundina de terra.	537 r.v.	14.553 r.v. 8 m.	40.200 r.v.
24-I	10 mujades de terra cam- pa i vinya.	2.576 r.v.	14.000 r.v.	456.000 r.v.
		3.113 r.v.	28.553 r.v. 8 m.	496.200 r.v.

Els compradors

Creïem que seria molt interessant conèixer la procedència, ideologia *status*, monetari i de prestigi de cada un dels compradors, però encara que ho hem estat treballant molt no ens veiem capaços de fer-ne un estudi exhaustiu, dels compradors, esperant-ho fer en un altre estudi i no sols d'aquests compradors sino també dels de la desamortització de Mendizàbal. De moment ens limitarem a exposar el que es desprèn de les xifres que donem en aquest treball, i algunes altres dades.

La llista de compradors manifesta que foren els comerciants qui monopolitzaren les compres, representant un 75 per cent d'aquella. Dels comerciants, en primer lloc destaquen els de colonials — set —, que menys Amell, que era natural de Sitges, i Romaiguera, que no sabem d'on era, tots van néixer o es van establir a Vilanova i la Geltrú — és el cas de Fontanelles, natural de Capellades —; la majoria d'ells compraren per quantitats considerables. Un altre fet que ens crida l'atenció és que dels compradors del Trienni tan sols Ignasi Girona ho fou de la de Mendizàbal, és clar que hem de tenir en compte que molts ja havien mort, però les cases de comerç dels grans comerciants i compradors de Béns Nacionals continuaren existint, i, en canvi, els hereus no s'interessaren en comprar més finques. La compra de finques del Crèdit Públic per aquells que hi invertiren pocs diners obeïa, segurament, al fet d'aprofitar la possibilitat d'adquirir una propietat amb un petit desembós, però en el cas de qui s'hi gastava milions de rals, a més de la raó precedent, sembla que ho fes perquè era l'únic negoci que es podia fer llavors. Res sabem del destí donat als edificis comprats per particulars. Seria molt interessant saber si els compradors van pujar els lloguers o no. Tan sols podem dir que a la casa Procura de Montserrat, a principis de 1823 s'hi obrí la posada del Comerç (D. B., 1823, pàg. 378), però no sabem si ho fou per iniciativa privada del mateix comprador, si va vendre l'edifici, o si només el va llogar. Segons deduïm d'una queixa sobre les contribucions que pesaven sobre les cases, els preus de lloguer

deurien ser baixos, de tal manera que la compra de Béns Nacionals urbans no representava cap negoci immediat sinó d'inversió.¹⁶

De tots els comerciants sobresurten per l'empenta que tingueren els seus negocis a partir de 1840, n'Ignasi Girona — pare d'en Manuel —, els Jordà i Santandreu, després Jordà i Gelabert, i en Joan B. Dotres, de «Dotres, Clavé i Fabra».

Sabem que alguns dels compradors tingueren participació directa en la implantació del règim liberal, sobresurten els casos de Felicià Bofill, el major comprador de béns nacionals a Barcelona per la quantitat desembossada, que era capità de la milícia i comerciant, i el de Marià Borrell magatzemista de pesca salada, més tard accionista de la societat tèxtil i de maquinària «Bonaplata, Vilaregut, Rull, Borrell i Cia.» (1831), i soci de l'Empresa de «Vapors de l'Ebre», que intervingué constantment en la vida política de la ciutat de 1835 a 1856. En Joan Calafell, del qual encara que no sabem res concret en els anys anterior del Trienni, sabem que participà a la conspiració de 1809 contra el govern francès.

Només hem trobat un fabricant entre els compradors, el susdit Joan Calafell, fabricant d'estampats ja en temps de la Guerra de la Independència, i que segons una nòmina de fabricants del 1829 publicada per Graell en la seva *Història del Foment* ..., apareix tenint 18 cilindres o taules d'estampar. En Calafell tingué debilitat per les finques: posseï una gran extensió de terreny a Horta i 112.244 pams² al carrer de la Reina Amàlia, amb els quals va especular. L'absència dels industrials s'explica per l'estat d'inquietud i a l'atur — encara difícil de determinar — que existia en aquest ram.¹⁷

Hi trobem a faltar els hisendats i els nobles, i si bé al principi

16. Al «Diario de Barcelona» 1823, p. 95, llegim una carta queixant-se de les contribucions sobre les cases, per «decadencia de fortunas y disminución de productos en la propiedad territorial (...).

17. La «certa revifalla de la indústria del país» que manifestà Catalunya durant el Trienni segons Vicens Vives (*Industrias i Polítics*, p. 47) s'ha d'entendre com una presa de consciència per part dels industrials catalans, dels seus problemes i interessos. És llavors quan se n'adonen, de la necessitat de crear-se un mercat nacional, car le pèrdua d'Amèrica que absorbia els dos terços de la producció industrial catalana, evidencià la seva inexistència.

vam creure que potser preferien comprar béns rurals, l'estudi de la desamortització a la província efectuat a través dels lligalls del fons d'Hisenda,¹⁸ tampoc no n'ha descobert cap.

Al costat dels compradors individuals a vegades hi havien societats de compra, de les quals n'hem trobat una. Aquest tipus de compradors abundaren més en la desamortització de Mendizábal.

Una altra classe d'individu que es relacionava amb la venda de les finques del Crèdit Públic fou l'home de palla o testaferro, que fins l'últim moment feia creure que ell era el comprador, però que en el moment d'adjudicar-li la finca es descobria com a representant d'un tercer. No és estrany que hi hagin compradors que de vegades facin d'home de palla. Els beneficis que aquests homes treien com a representants o encubridors no els podem dir, car tot i que hem buscat en els protocols notariais algun document que ens ho aclarís no n'hem trobat cap. Per part de l'autèntic comprador es tractava en algun cas d'una simple representació per la impossibilitat d'estar present en l'acte su subhasta, però en molts casos es tractava d'amagar una compra que en molts cercles de la societat no estava ben vista.

ÀNGELS SOLÀ I PARERA

Barcelona, 1973.

18. Vegeu nota n.º 1.

APÉNDIX N.º 1

Nòmina general de finques venudes de 1821 a 1823, tant en subhasta com en pagament de la contribució de guerra.

1) *Urbanes per carrers:*

AMPLA :

N.º	Orde	Font	Preu
2	Mercedaris	M.I.20-ix-1835	?*

BAIXA DE SANT PERE :

s/n	Jeronis de la Murtra Casa Procura.	H.288/11	499.589 r.
-----	---------------------------------------	----------	------------

BANYS :

s/n	Cartoixa de Scala Dei Casa Procura.	Pr. J. Prats, 1823, 1. ^a part, f. 148	945.000 r.
4	» » » »	M.I.22-ix-1835	?
20	» » » »	Pr. J. Prats 15-vii-1822	260.810 r.

CARME :

N.º			
12	Comanda S. Joan Jeru- salem.	P.V.B.N.2-iv-1840	741.000 r.

CEGOS o d'En Raurich :

N.º			
9 = 7b	Cartoixa de Scala Dei	P.V.B.N.11-x-1853	
10 = 7	» » » »	» »	107.000 r.
11 = 6	» » » »	H. 288/5	100.030 r. 29½ m.
12 = 5	» » » »	H. 288/5	105.000 r. 4½ m.

COMPTE DE L'ASSALT :

N.º			
16 = 97	Collegi del Carme	P.V.B.N.27-vii-1840	662.000 r.
17 = 96	» » »	P.V.B.N.12-xii-1845	817.000 r.
18 = 95	» » »	M.I.8-x-1835	?
15 = 98	» » »	M.I.14-ix-1835	?

* Aquesta casa, juntament amb les del carrer de la Mercè número 36 i Simó Oller número 7, foren venudes per 428.320 r.v. 6 m.

COPONS :

N.º			
10	Montalegre. Casa	Pro-P.V.B.N.16-iii-1852	759.211 r. 7 m.
	cura.		

DUANA :

N.º			
1	Montserrat. Casa	Pro-H. 286/3	996.329 r.
	cura		

GOVERNADOR :

N.º			
14	Teatins	M.I.18-ix-1835	122.000 r. v.
		A.C.A. Monacals.	
		Hisenda, leg. 297	

MERCÈ :

N.º			
36	Mercedaris	M.I.20-ix-1835	?

PLAÇA DEL REI :

1.ª part del palau de la Inquisició	P.V.B.N.18-v-1842	150.000 r. v.
5.ª part del palau de la Inquisició	H. 288/43	160.100 r. v. 4½ m.

PORTAL DE L'ÀNGEL :

s/n	Jeronis de la Vall	M.I.2-x-1835	?
	d'Hebro. Casa	Pro-	
	cura.		

RAMBLA :

N.º			
s/n	Poblet. Casa	Procura. H. 286/9	406.102 r. 13 m.
3 = 33	Trinitaris	Descalços P.V.B.N.29-iii-1845	721.000 r. v.
4	Collegi de la Mercè	P.V.B.N.2-x-1845	1.351.000 r. v.
5	» » » »	P.V.B.N.2-x-1845	1.300.000 r. v.
6	» » » »	P.V.B.N.28-xi-1845	1.211.000 r. v.
7 = 9	» » » »	P.V.B.N.28-xi-1845	1.301.000 r. v.
8	» » » »	P.V.B.N.22-xi-1845	1.058.000 r. v.
9	» » » »	P.V.B.N.7-xii-1845	1.201.000 r. v.
10	» » » »	P.V.B.N.16-i-1845	480.000 r. v.
29	Trinitaris	Descalços H. 287/133	603.000 r. v.
36 = 51	Carmelites	Descalços M.I.23-ix-1835	
38 = 54	» »	M.I.23-ix-1835	225.805 r. v.
31	» »	Pr. I. Golorons,	?
		9-ix-1823.	

RIERA DE SANT JOAN :

N.º			
5	Comanda de St. Joan de Jerusalem	R.H.1822, L. 3, p. 104	507.000 r. v.
19	Stes. Creus. Casa Procura.	M.I.22-ix-1835 Prof. Joan Prats, 1835, 2.ª part, fol. 7.	408.000 r. v.

SANT CLIMENT :

N.º			
29 = 10	Trinitaris Descalços	P.V.B.N.2-x-1845	97.000 r. v.

SANT PAU :

N.º			
75 = 5	Trinitaris Descalços	P.V.B.N.12-vi-1844	710.000 r. v.
76	» »	P.V.B.N.2-x-1845	501.000 r. v.
77 = 3	Trinitaris Descalços	P.V.B.N.26-iv-1845	355.000 r.
79 = 1	» »	H. 288/138	375.041 r. 31½ m.

SANT PERE (Barceloneta) :

N.º			
2	Convent de S. Sebastià	M.I.15-ix-1835	?

SIMÓ OLLER :

N.º			
7	Mercedaris	M.I.20-ix-1835	?

TALLERS o Ostallers :

N.º			
47	Collegi de dominics	P.V.B.N.19-iv-1841	
48	» » »	»	
49	» » »	»	210.003 r.
50	» » »	»	
51	» » »	»	

TRENTACLAUS :

N.º			
12 = 1	Collegi de la Mercè	H. 286/120	453.882 r.
13 = 2	» » » »	P.V.B.N.18-ix-1845	362.000 r.

MAGATZEM DE SOTA LA MURALLA DEL MAR :

N.º			
78	Mercedaris	Pr. I. Marfà, 3-xi-1823	36.417 r. v.

II) *Finques rústegues:*

GRÀCIA :

- Tros de terra de 10 mujades : 3 mujades i una quarta de vinya i el restant de campa. Col. Dominics, taxada : 14.000 rals, remat 456.000 rals. H. 287/150.
- Torre Gomis o del Frare Blanc de 50 mujades de terra : 18 de bosc, una d'hort, 16 de vinya i la resta de campa, situada al Torrent de l'Infern. Col. Dominics, taxada : 251.573 r. v. 23 m., remat : 811.000 r. v. H. 286/106.
- Tros de terra de 6 jornals, situat al Torrent de l'Olla. Col. Dominics M. I. 19-IX-1835.
- Camp de 7 quartes de sembradura, situat a Torre Laforja. Col. Dominics, taxada : 14.933 r. v. 10 m., remat : 70.000. H. 287/110.
- Muntanya de la Verge del Coll, que comprèn : Casa-santuari, la casa del Rector i la del parcer, amb 16 mujades i mitja de terra.
- Col. de Sant Pau del Camp, taxada : 115.032 r. v. remat : 272.250 r. v. H. 286/10.

HORTA :

- Diverses finques : vinya vella, bosc Cabanyoles, vinya La Fontana, bosc Tibidabo ,i el bosc Meca. Sant Jeroni de la Vall d'Hebró. Sumaven en total 25 mujades i dos quartes, taxada : 59.198 r. v. 58 m., remat : 74.025 r. v. P.V.B.N. 20-XI-1845.

L'HOSPITALET :

- Torre Gran de 52 mujades de terra campa : 16 de 1.ª qualitat, 21 de 2.ª i 14 de 3.ª Col. Franciscans, taxada : 506.542 r. v. 3 m., remat : 1.781.000 r. v. P.V.B.N. 21-I-1844.
- Torre Xica, heretat amb 36 mujades de terra. Col. Franciscans. M. I. 25-IX-1835.

SANT ANDREU DEL PALOMAR :

- Casa de camp de 2 quartes i 1 mundina. Mercedaris, taxada 14.553 r. v. 8 m., remat : 40.200 r. v. P.V.B.N. 19-IX-1845.

- Molí fariner de 5 moles, amb una casa., hort i 3 mujades i una quarta de terra. Cartoixa de Montalegre, taxada: 1.801.736 r. v. 21 m., remat: 8.000.000 r. v. Pr. Benet Lafont, 1823, fol. 108.

SANT MARTÍ DE PROVENÇALS:

- Torre de 9 mujades i mitja de regadiu i 5 i 1 quarta de secà. Col. Franciscans, taxada: 299.570 r. v. 23 m., remat: 1.700.000 r. v. P.V.B.N. 20-x-1845.
- 3 mujades de regadiu del Más Dams. Sant Jeroni de la Vall d'Hebró, taxada: 67.000 r. v., remat: 121.100 r. v. H. 288/3.

SANTS:

- Casa-torre amb hort i terres que sumen en total 4 mujades i mitja. Cartoixa de Scala Dei, taxada: ?, remat: 415.100 r. v. Registre d'Hipoteques, 1822, llibre 3.º i 4.^t, fol. 24.
- Peça de terra de prat i marina, dita Fontoroda de 8 mujades i una quarta d'extensió a Sta. M.^a del Port. Scala Dei, taxada: ?, remat: 501.843 r. v. 5 m. Registre d'Hipoteques, 1822, llibre 3.º i 4.^t, fol. 25.

SARRIÀ:

- Casa-torre amb 22 mujades de terra. Col. Dominics, taxada: 115.328 r. v., remat: 725.000 r. v. H. 287/112.

APÈNDIX N.º 2

Nòmina per professions dels compradors de béns nacionals de 1821 a 1823, indicant les quantitats invertides a la compra de propietats a la ciutat de Barcelona i voltants.

COMERCIANTS: 32	F.U.	F.R.	T.T.	
Josep Abadal	1	—	—	501.000 r. v.
Pau Amell i Torrens, colonials	1	—	—	710.000 r. v.
Vicens Bacigalupi i Litta	1	—	—	408.000 r. v.
Felicià Bofill, colonials	—	1	—	8.000.000 r. v.
Marià Borrell, magatzemista de peix	5	—	—	210.003 r. v.
Ramon Bosch, botiguer de roba	1/5	Palau	Inquisició	160.100 r. v.
Josep Cuiàs i Modonell, botiguer de roba	—	2	—	774.103 r. v.
Manuel Doria	2	—	—	107.000 r. v.
Joan B. Dotres, corredor de canvis	1	—	—	945.000 r. v.
Josep Fabre, colonials	1	—	—	?
Francesc Fernández	1	—	—	603.000 r. v.
Francesc Fontanelles, colonials	2	—	—	2.412.000 r. v.
Felicià Garriga	1	—	—	?
Miquel Giralt	1	—	—	375.041 r. v. 3½ m.
Ignasi Girona i Targa	1	—	—	?
Francesc Inglada i Marqués, colonials	2	—	—	2.168.000 r. v.
Josep Jorda i Santandreu	1	1	1	1.536.000 r. v.
Francesc Llorens	1	—	—	1.300.000 r. v.
Jacint Masferrer	1	—	—	97.000 r. v.
Paula Pava i Galvany, botiga de roba	—	—	1	456.000 r. v.
Joan Planas i Mas (Vilanona), colonials	1	—	—	1.058.000 r. v.
Antonia Ribas i Tamaro, muller d'Antoni Ribas	1	—	—	759.211 r. v. 7 m.
Joan Roig i Jaques, colonials	2	—	—	1.681.000 r. v.
Miquel Romaguera (l'Havana)	1	—	—	662.000 r. v.
Miquel Sauch	1	—	—	362.000 r. v.
Vicens Salat	1	—	—	355.000 r. v.
Antoni Salvadó	1	—	—	406.102 r. v. 13 m.
Bonaventura Serra, corredor de canvis	1	—	—	100.030 r. v. 29½ m.
Francesc Solernou i Vallés, teixidor de vels	1	2	1	1.318.000 r. v.*

* El número que es dona és la suma dels preus de la finca urbana i d'un mas. Els preus de les altres propietats els ignorem.

Vicens Solernou (Manresa), teixidor de vels	—	1	—	1.781.000 r. v. 12 m.
Pere Tell, corredor de canvis	1	—	—	453.882 r. v. 12 m.
Tomàs Vidal	1	—	—	105.000 r. v. 4½ m.
«Vidal i Francolí»	1	—	—	996.329 r. v.

PROFESSIONS LIBERALS: 3

Domenec Alerich, metge	1	—	—	122.000 r. v.
Joan López, doctor en medicina	1	—	—	260.810 r. v.
Benet Santoma, doctor en medicina	—	1	—	121.100 r. v.

ARTESANS: 5

Pau Boix, cordoner	1	—	—	499.589 r. v.
Pere Cabanyes i Nadal, confiter	1	—	—	?
Clement Molins, moledor de xocolata	—	1	—	415.100 r. v.
Miquel Piera, passamaner	—	1	—	40.200 r. v.
Pau Pujol, forner	1/5	Palau	Inquisició	150.000 r. v.

FABRICANTS: 1

Joan Calafell, estampats	—	1	—	1.700.000 r. v.
--------------------------	---	---	---	-----------------

De professió desconeguda: 2

Marià Alvarez	1	—	—	?
Marià Gorina	—	—	5	74.025 r. v.

Societats de compra: 1

Josep Fabrer i Pere Puig i Escardo comerciant corredor de canvis	—	—	1	721.000 r. v.
---	---	---	---	---------------

APÈNDIX N.º 3

Nòmina general dels homes de palla, indicant les vegades que intervingueren en les vendes i a nom de qui ho van fer.

Joan Argentó, comerciant, 1 vegada	Felicià Bofill
Rafael Ametller Díez, corredor de canvis, 1 vegada	«Vidal i Francolí»
	1 vegada Marià Borrell
Rafael Dòria, comerciant, 1 vegada	Joan López
Diego Fernàndez, comerciant, 1 vegada	Antònia Ribas i Tamaro
Isidre Puigcarbó, comerciant, 1 vegada	Joan B. Dotres
Bonaventura Serra, coredor de canvis, 2 vegades	Tomàs Vidal
	Manuel Dòria
Lluís Soler, 1 vegada	Josep Cuyàs i Modolell
Rafael Vendrell, 1 vegada	Benet Santomà
Josep Vilardell i Monràs, botiguer de gel, 1 vegada	Pere Tell